

Številka: 00104-132/2018/5
Datum: 1. 3. 2018

Odgovor na poslansko vprašanje Marijana Pojbiča v zvezi z izseljevanjem mladih

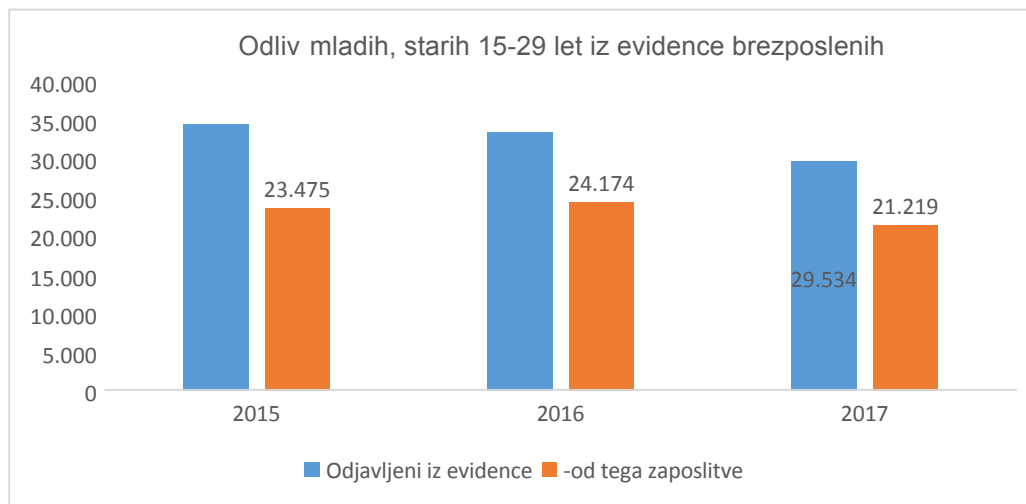
Vlada Republike Slovenije je prejela pisno poslansko vprašanje Marijana Pojbiča v zvezi z izseljevanjem mladih, v katerem Vlado Republike Slovenije sprašuje:

- Katere konkretne ukrepe Vlada že izvaja in katere še načrtuje, da se bodo trendi izseljevanje obrnili? Kaj namerava vlada storiti, da se zmanjša izseljevanje in da se ustvari pogoje za vračanje tistih, ki so že odšli?
- Koliko sredstev vlada načrtuje za finančne spodbude za tiste mlade, ki bi se vrnili domov in koliko sredstev za delodajalce, ki bi jih zaposlili?
- Kdaj namerava vlada zmanjšati davčne obremenitve, da bo delavec iz enake bruto obremenitve delodajalca dobil primerljiv neto dohodek v domovini, kot v tujini?

Vlada Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Vlada) v zvezi s postavljenimi vprašanji podaja naslednja pojasnila.

V času po krizi, se je z rastjo gospodarstva in odpiranjem novih delovnih mest, kakor tudi na podlagi reforme dela in učinkovite politike zaposlovanje, stanje pričelo izboljševati. Evidenca Zavoda RS za zaposlovanje in uradna državna statistika (SURS) obe potrjujeta, pozitiven trend na trgu dela: nižanje števila brezposelnih ob hkratnem povečanju števila delovno aktivnih je zanesljiv pokazatelj, da se razmere izboljšujejo in da se povečujejo zaposlitvene možnosti. To velja tudi za mlade.

Brezposelnost mladih postopno upada že od leta 2013: decembra 2017 jih je bilo pri zavodu registriranih skoraj 48 % manj (16.968) kot konec leta 2013 (32.523), ko beležimo najvišje število registrirano brezposelnih mladih. Stopnja registrirane brezposelnosti mladih (15-24 let) se je v istem obdobju znižala - novembra 2017 (16,1 % - zadnji razpoložljiv podatek) je bila za 17,7 odstotnih točk nižja, kot je bila decembra 2013 (33,8 %). Stopnja registrirane brezposelnosti mladih, starih med 25-29 let se je v istem obdobju znižala iz 19,9 % na 10,5 % (za 9,4 od.t.). Spodnji graf prikazuje število objavljenih brezposelnih oseb v starosti od 15 do 29 let iz evidence brezposelnih in koliko med objavljenimi se je zaposlilo. Samo v letu 2017 je bilo iz evidence brezposelnih objavljenih 29.534 brezposelnih oseb v starosti od 15 do 29 let, med objavljenimi pa je bilo 21.219 mladih, ki so se zaposlili ali 71,8 % vseh. Tudi v letih 2015-2016 je delež zaposlitev med vsemi objavljenimi mladimi iz evidence brezposelnih okoli 70 %.

Vir: ZRSZ

Znižanje števila brezposelnih mladih in stopnje registrirane brezposelnih mladih je, ob hkratnem izboljšanju stanja v gospodarstvu, vsekakor tudi rezultat uspešnega izvajanja Jamstva za mlade in drugih ukrepov aktivne politike zaposlovanja. Vlada je sprejela tudi Izvedbeni načrt Jamstva za mlade, ki se izvaja že od leta 2014 dalje in katerega namen je podpora hitremu prehodu mladih iz izobraževanja v zaposlitev. Slovenija je ena izmed redkih držav članic, ki je jamstvo za mlade razširila na starostno skupino do 29 let.

Za učinkovit izid na področju zaposlovanja je predvsem potrebna rast gospodarstva in s tem odpiranje novih delovnih mest. Z aktivno politiko zaposlovanja izvajamo korekcijo trga dela, tako da z različnimi ukrepi izenačujemo zaposlitvene možnosti tistim, ki so na trgu dela v slabšem položaju (so iz različnih razlogov manj zaposljivi). V posebno ciljno skupino, kateri nudimo posebno pomoč na trgu dela, so tudi mladi, predvsem iskalci prve zaposlitve in dolgotrajno brezposelni mladi, ki kljub ugodnejšim gospodarskim razmeram ne bodo konkurenčni na trgu dela.

Področje zaposlovanja mladih je še vedno in bo ostalo tudi v prihodnje v ospredju delovanja ministrstva, pristojnega za delo.

V nadaljevanju so predstavljene nekatere aktivnosti, ki odgovarjajo na enega izmed družbenih izzivov, to je kako medse privabiti visoko motivirane in izkušene slovenske raziskovalce oz. kadre iz tujine.

Družba Lek v sodelovanju z Javnim štipendijskim, razvojnim, invalidskim in preživninskim skladom RS in z društvom VTIS, prireja **Novartisov karierni zajtrk**, kjer predstavijo karierne priložnosti za strokovnjake naravoslovnih znanosti. Na srečanje vabijo slovenske strokovnjake z v tujini dokončanim magisterijem ali doktoratom s farmacevtskega, kemijskega, biotehnološkega ali z drugega naravoslovnega področja in/ali z večletnimi delovnimi izkušnjami na primerljivem področju v tujini. Letošnji karierni zajtrk je bil že četrto leto zapored in je potekal 3. januarja 2018.

Vlada izvaja dve aktivnosti, ki prispevajo k preprečevanju bega možganov oziroma ohranitvi kadrov tudi s pomočjo štipendiranja, in sicer zlasti z dodeljevanjem štipendij Ad futura, štipendij za Slovence v zamejstvu in po svetu in izvajanjem programa Regijskih shem kadrovskih štipendij.

»**Regijske sheme kadrovskih štipendij**« temeljijo na partnerstvu med delodajalci, izvajalci javnih pooblastil in državo. Predstavljajo pomembno vez med gospodarstvom posamezne regije, izobraževalno dejavnostjo in razmerami na trgu dela. Delodajalcem omogočajo načrtovanje razvoja kadrov ter zagotavljanje usposobljene delovne sile tako srednjeročno kot tudi dolgoročno; mladim pa

zaposlitev v svoji stroki takoj po zaključenem šolanju in tako posledično preprečujejo beg možganov in odliv mlade kvalificirane delovne sile. Za izvajanje programa Regijskih shem kadrovskih štipendij, ki se izvaja v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike 2014 – 2020, je namenjenih cca. 18.400.000 eur, od tega 80 % iz Evropskega socialnega sklada in 20 % iz slovenske udeležbe. V program bo do leta 2022 vključenih cca. 4.000 oseb.

Med redne aktivnosti Vlade oziroma Javnega štipendijskega, razvojnega, invalidskega in preživninskega sklada sodijo tudi **Štipendije Ad futura za izobraževanje v tujini in štipendije za Slovence v zamejstvu in po svetu**. Štipendije Ad futura prispevajo k oblikovanju visoko izobražene, fleksibilne in ustvarjalne ter inovativne delovne sile. Študenti z izkušnjo mobilnosti v tujini izstopajo na trgu dela, saj na študiju v tujini pridobijo različna znanja in (mehke) veščine, kar priznavajo tudi osveščeni delodajalci. Program štipendij Ad futura za izobraževanje v tujini je zasnovan tako, da zasleduje cilj, da štipendisti v tujini dosežejo višjo stopnjo izobrazbe od že zaključene, vključuje pa tudi obveznost, da se morajo po zaključku izobraževanja v tujini za obdobje prejemanja štipendije za polni delovni čas zaposliti pri delodajalcu s sedežem v Republiki Sloveniji, pri čemer lahko to obveznost izpolnijo tudi s samozaposlitvijo v Republiki Sloveniji. Navedena obveznost zaposlitve je bil vzpostavljena prav z namenom zagotoviti, da kvaliteten kader po zaključku izobraževanja pridobljeno znanje prinese nazaj v Slovenijo in prispeva k njenemu razvoju ter posledično preprečiti beg možganov. Denarna sredstva za dodeljevanje navedenih štipendij so določena vsako leto s poslovnim in finančnim načrtom sklada. V letu 2016 so znašala 5.777.073,00 eur za štipendije Ad futura in 367.369,00 eur za štipendije za Slovence v zamejstvu in po svetu. V letu 2017 so znašala 5.267.000,00 eur za štipendije Ad futura in 275.000,00 eur za štipendije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Vlada je ob zavedanju pomena in velikega kapitala znanja, ki ga imajo Slovenci, ki delujejo v tujini ter v skladu s sprejeto Strategijo internacionalizacije slovenskega visokega šolstva 2016 - 2020 namenila cca 1,6 mio EUR prav v ta namen.

Tako sta bila decembra 2016 preko Javnega štipendijskega, razvojnega, invalidskega in preživninskega sklada objavljena dva razpisa:

1.) Financiranje projektnih gostovanj na slovenskih VŠZ - 1,5 mio EUR

Predmet javnega razpisa je financiranje pedagoškega in/ali raziskovalnega sodelovanja slovenskih strokovnjakov z doktoratom znanosti, ki že dlje časa delujejo v tujini, na slovenskih visokošolskih zavodih, za en do dvanajstmesečno pedagoško in/ali raziskovalno sodelovanje v Republiki Sloveniji v 2017/18. Financiranih je cca 45 gostovanj slovenskih strokovnjakov v trajanju od enega pa do 12 mesecev.

2.) Financiranje študijskega oz. znanstvenega obiska študentov tujini - 160.000 EUR

Predmet javnega razpisa je štipendiranje študijskih oziroma znanstvenih obiskov dodiplomskih, magistrskih ali doktorskih študentov, vpisanih na visokošolskih zavode v Republiki Sloveniji, pri slovenskih profesorjih, ki delujejo na akreditiranih ustanovah v tujini.

Sredstva so namenjena štipendiranju vsaj 3 do največ 10 tedenskega študijskega ali znanstvenega obiska študentov v tujini v obdobju od 1. 1. 2016 do vključno 30. 9. 2017.

Financiranih je cca 30 obiskov naših študentov pri slovenskih strokovnjakih na tujih institucijah. Glede na izjemen interes in porabo vseh razpisanih sredstev bomo oba razpisa ponovili tudi v letu 2018.

Obremenitev dela z dohodnino se v Sloveniji že vse od leta 2005 zmanjšuje. Reforme so se razvijale v smeri globalne davčne razbremenitve dohodkov, predvsem zavezancev v nižjih dohodkovnih razredih. Spremembe, uveljavljene z Zakonom za uravnoteženje javnih financ iz leta 2012, so bile pripravljene z namenom razbremenitve zavezancev z dohodki nad 1,3 povprečne plače in hkratičasne povečane obremenitve zavezancev z dohodki nad pet povprečnih plač (za leta 2013, 2014 in 2015).

Doseči davčno razbremenitev dela je ena izmed prioritet, ki si jih je ob nastopu mandata zastavila tudi ta Vlada na ekonomskem področju, torej s splošnimi sistemskimi ukrepi, tudi davčnimi, podpreti možnosti za stabilno nadaljnjo gospodarsko rast. Spremembe na področju plačevanja javnih dajatev pa morajo poleg izboljšanja konkurenčnosti slovenskega poslovnega okolja predvsem z odpravo administrativnih bremen ter prestrukturiranjem bremen javnih dajatev na drugi strani zagotavljati tudi stabilne in predvidljive javnofinančne prihodke.

Cilju nadaljnjega znižanja obremenitve dohodkov iz dela je tako sledila novela Zakona za uravnoteženje javnih financ iz leta 2015, s katero so se razbremenili zavezanci z dohodki nad 1,5 povprečne plače, obenem pa se je podaljšala veljavnost obremenitve zavezancev z dohodki nad 5 povprečnih plač z davčno stopnjo 50 % (za leti 2016 in 2017).

Spremembe na področju dohodnine so se nadaljevale tudi v letu 2016 s splošno davčno razbremenitvijo dohodkov iz dela s spremembo dohodninske lestvice z razbremenitvijo najbolj produktivnega in ustvarjalnega kadra, ki praviloma več prispeva k dodani vrednosti, ustvarjeni v podjetjih v Sloveniji. Uvedena je bila davčna razbremenitev dela plače za poslovno uspešnost, katere cilj je bil razbremenitev najbolj produktivnega in ustvarjalnega kadra, s čimer se je želelo doseči povečanje konkurenčnosti podjetij, ki zaposlujejo delavce na območju Slovenije, ter ohranjanje delovnih mest v Sloveniji. Povišal se je tudi dohodkovni prag za dodatno splošno olajšavo.

V letu 2017 se je spremenil način določanja dodatne splošne olajšave, in sicer se dodatna splošna olajšava na določenem intervalu skupnega dohodka zavezanca določi linearno, s čimer se odpravlja stopničasto (nezvezno) določanje dodatne splošne olajšave. Znesek neobdavčenega dela plače za poslovno uspešnost se je v letu 2017 iz 70 % povprečne plače v Sloveniji povečal na 100 % povprečne plače v Sloveniji. Uvedena je bila posebna shema za delavce, napotene na čezmejno opravljanje dela, ki zasleduje cilj prenosa znanja in izkušenj. Po tej shemi se ob izpolnjevanju določenih pogojev del plače ne všteva v davčno osnovo dohodka iz delovnega razmerja.

Z ukrepi, sprejetimi v letih 2016 in 2017, je Vlada delo davčno razbremenila za skupno skoraj 130 mio evrov. Ukrepi, sprejeti v letu 2016, so prinesli za 106 mio evrov razbremenitev, ukrepi v 2017 pa skoraj 24 mio evrov. Vse spremembe so bile sprejete v okvirih, ki še dopuščajo nadaljnjo javnofinančno konsolidacijo. Dejstvo sicer je, da so za slovenski trg dela značilne zelo majhne razlike med dohodki in da je dohodninska lestvica zgoščena. A se je treba zavedati, da je bolj problematična obremenitev dela s prispevki za socialno varnost, kar pomeni, da se moramo vprašati tudi, kakšen sistem javne socialne varnosti želimo v Sloveniji še naprej vzdrževati.

Podatki kažejo, da primerjalno odstopamo navzgor v obremenitvi dela. Davčni primež, merjen po metodologiji OECD (Taxing wages 2017), izračunava velikost davčnega bremena v stroških dela in nam pove, kolikšen je skupni delež dohodnine ter delodajalčevih in delojemalčevih socialnih prispevkov, zmanjšano za družinske prejemke, ki jih osebe prejemajo kot denarne transferje, v skupnih stroških dela, ki jih mora delodajalec izplačati za zaposlenega. Iz podatkov o davčnem primežu je razvidno, da je v splošnem obremenitev slovenskih plač nad povprečjem OECD držav, in sicer je za samsko osebo brez otrok pri povprečni plači za leto 2016 v Sloveniji znaša 42,7, povprečje OECD pa je 36,0. Vendar pa podrobnejši pregled strukture davčnega primeža kaže, da ta primeroma pri samski osebi s povprečno plačo v Sloveniji odstopa navzdol pri dohodnini in prispevkih za socialno varnost delodajalca ter močno odstopa navzgor pri prispevkih za socialno varnost delojemalca v primerjavi s povprečjem držav članic OECD. Največji delež k davčnem primežu v Sloveniji prispevajo prispevki za socialno varnost, saj predstavljajo prispevki v stroških dela pri delojemalcu 19 % (povprečje OECD 8,2 %) ter delodajalcu 13,9 % (povprečje OECD 14,4 %), dohodnina pa 9,8 % (povprečje OECD 13,5 %).

Podatki o ekonomski strukturi davkov in prispevkov (davki na delo, davki na potrošnjo, davki na kapital in davki na premoženje) kažejo, da ekonomska struktura davkov ni najugodnejša z vidika konkurenčnosti, saj odstopa od povprečja evropskih držav zaradi nadpovprečne obremenitve dela s

prispevki za socialno varnost in potrošnje ter podpovprečne obremenitve kapitala in premoženja. Ravno to je pomembno tudi z vidika presojanja obremenitve, saj je treba gledati celovito, ne samo z vidika enega davka ali ene skupine davkov, v obzir pa je treba vzeti tudi nivo javnih storitev oziroma socialne varnosti.

Vlada je torej v zadnjem obdobju sprejela nekatere pomembne rešitve, ki so zasledovale tako cilj zmanjševanja obremenitve dela, kot tudi izboljšanja sistema z vidika administrativne izvedljivosti ter povečanja učinkovitosti pobiranja javnih dajatev. Pri tem pa je ves čas iskala ravnotežje med zahtevami in željami na strani gospodarstvenikov, davčnih zavezancev in cilji ekonomske politike Slovenije in temeljila na izpolnjevanju zavez, tj. obvladovanju javnega dolga in proračunskega primanjkljaja v okviru Pakta za stabilnost in rast. Vlada se zaveda, da je potreben dodatni napor, in je tudi glede na prihajajoče parlamentarne volitve nujno poudariti, da bi morali biti ključni cilji tudi v prihodnje usmerjeni v krepitev gospodarske rasti, zasledovanje cilja stabilnosti javnih financ in javnofinančne vzdržnosti na dolgi rok.

Dejstvo je, da je obremenitev dela tisti dejavnik, ki prav gotovo med davčnimi ukrepi negativno vpliva na konkurenčnost gospodarstva. Zato je ena od pomembnih prioritet v letu 2018 jasna. V tem letu se je že začela, skupaj s predstavniki OECD v okviru Centra za davčno politiko in administracijo, voditi koordinacija aktivnosti, povezanih s pregledom širše politike razbremenitve dela. Glede na potrebe po znižanju obremenitve dela bo z vidika davčne politike vsebina OECD pregleda v sodelovanju z vsemi pristojnimi ministrstvi namenjena analizi ključnih elementov, s katerimi bi lahko pozitivno vplivali na zmanjšanje obremenitve dela, ob zagotavljanju vzdržne fiskalne konsolidacije vseh javnofinančnih blagajn. Na ta način bo predvidoma tudi odprta možnost za pripravo novega širšega družbenega dogovora z vidika vseh elementov sistema, ki vplivajo na obremenitev dela. V tem okviru se bodo lahko pripravila izhodišča za sistemske spremembe, saj se zavedamo, da je razvoj ukrepov v preteklosti primeroma tudi preko sistema davčnih olajšav, oprostitev in posebnih režimov za določene skupine zavezancev pripeljal do kompleksnega in nepreglednega davčnega sistema. Hkrati pa je bila porušena tudi enakomerna in pravična porazdelitev davčnega bremena, tako glede na posamezen predmet obdavčitve (davek na dohodek, potrošnjo, kapital in premoženje) kot tudi glede na to, kdo dejansko nosi breme davka. Pri pripravi izhodišč se bo torej na eni strani zasledovalo enakomerno porazdelitev finančnega bremena v skladu z ekonomsko močjo zavezancev, s tem da se bodo aktivnosti usmerile med drugim tudi v proučitev učinkovitosti davčnih olajšav oziroma drugih ugodnosti. Pri tem bo rešitve in aktivnosti treba povezovati s ključnimi strukturnimi reformami, kot sta pokojninska in zdravstvena reforma in reforma dolgotrajne oskrbe, kjer je sicer davčna politika le en manjši element.